

به نام خدا

تحليل سرمايه گذاري خارجي در پرتو حمايت تقنيني

مؤلف :

منصور رفيعي

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ايران - ۱۴۰۳)

نسخه الكترونيكي اين اثر در سايت سازمان چاپ و نشر ايران و اپليكيشن كتاب رسان موجود مي باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: رفیعی، منصور، ۱۳۵۱
عنوان و نام پدیدآور: تحلیل سرمایه گذاری خارجی در پرتو حمایت تقنینی / مولف منصور رفیعی.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۶۵ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۱۶۷-۴
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: سرمایه گذاری خارجی - حمایت تقنینی - تحلیل
رده بندی کنگره: PN۲۱۴۱
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۲۱
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۷۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: تحلیل سرمایه گذاری خارجی در پرتو حمایت تقنینی

مولف: منصور رفیعی

ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳

چاپ: زیر جلد

قیمت: ۱۶۵۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:

<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۱۶۷-۴

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵.....	مقدمه
۹.....	فصل اول: مفاهیم بنیادین تحقیق
۱۰.....	مبحث اول: منابع حقوقی سرمایه گذاری خارجی
۱۰.....	گفتار اول: منابع بین المللی
۱۵.....	گفتار دوم: منابع داخلی
۱۶.....	مبحث دوم: مفاهیم کلیدی حقوق بین المللی سرمایه گذاری و اهمیت
۱۷.....	گفتار اول: شناخت اصطلاحات حقوق بین المللی سرمایه گذاری
۲۴.....	گفتار دوم: مزایای تعیین شده در قوانین و معاهدات دو جانبه برای
۳۰.....	گفتار سوم: اقدامات حمایتی از جانب دولت های سرمایه فرست
۳۳.....	مبحث سوم: توسل به طرق تقلب آمیز برای کسب عنوان سرمایه گذار خارجی
۳۳.....	گفتار اول: تعریف و مفهوم خرید معاهده
۳۵.....	گفتار دوم: انواع روش های خرید معاهده و رویکرد ایکسید
۳۹.....	فصل دوم: ملاک و معیار تشخیص سرمایه گذار خارجی
۴۱.....	مبحث اول: تعیین اشخاص طبیعی سرمایه گذار در چارچوب
۴۱.....	گفتار اول: تابعیت، معیار اصلی تشخیص
۴۹.....	گفتار دوم: رویه ی ایکسید در تعیین تابعیت شخص طبیعی
۶۰.....	گفتار سوم: معیار تابعیت بر مبنای حقوق بین الملل عرفی
۶۶.....	گفتار چهارم: معیار تابعیت در معاهدات دو جانبه یا چند جانبه ی
۷۴.....	مبحث دوم: تعیین اشخاص حقوقی در چارچوب حقوق بین الملل سرمایه گذاری
۷۴.....	گفتار اول: تابعیت شخص حقوقی در کنوانسیون و رویه ی ایکسید
۱۰۳.....	گفتار دوم: معیار تابعیت بر مبنای حقوق بین الملل
۱۰۸.....	گفتار سوم: معیار تابعیت در معاهدات دو جانبه یا چند جانبه ی سرمایه گذاری
۱۲۵.....	فصل سوم: مفهوم سرمایه گذار خارجی در نظام حقوقی ایران

گفتار اول: ملاک تعیین سرمایه گذار خارجی در حقوق ایران	۱۲۶
بند اول: منشأ خارجی سرمایه	۱۲۶
بند دوم: فلسفه ی لزوم اثبات منشأ خارجی سرمایه	۱۳۲
بند سوم: تعیین سرمایه گذار خارجی در بازار بورس	۱۳۴
گفتار دوم: اشخاص طبیعی ایرانی و خارجی	۱۳۷
بند اول: تابعیت اشخاص ایرانی	۱۳۷
بند دوم: تکلیف ایرانی های دوتابعیتی	۱۳۹
بند سوم: تعیین تابعیت اشخاص طبیعی خارجی	۱۴۰
گفتار سوم: اشخاص حقوقی ایرانی و خارجی	۱۴۱
بند اول: انواع اشخاص حقوقی سرمایه گذار	۱۴۱
بند دوم: تعیین تابعیت اشخاص حقوقی ایرانی	۱۴۷
بند سوم: تعیین تابعیت اشخاص حقوقی خارجی	۱۵۲
نتیجه گیری	۱۵۵
منابع و مأخذ	۱۶۱
منابع فارسی	۱۶۱
منابع لاتین	۱۶۴

مقدمه

تعریف سرمایه گذار و سرمایه گذاری، کلید دستیابی به محدوده ی اعمال حقوق و تعهدات توافقات سرمایه گذاری و نیز ایجاد صلاحیت برای محاکم داوری معاهده محور همچون ایکسید می باشد. تکالیف و حقوق دولت های سرمایه فرست و سرمایه پذیر در توافقات ناشی از سرمایه گذاری به تعیین و شناخت سرمایه گذار خارجی، گره خورده است. در پایان نامه ی حاضر بر آن شدیم که مفهوم سرمایه گذار خارجی را در چارچوب حقوق بین الملل سرمایه گذاری بررسی کنیم. این چارچوب را ما در رویه و کنوانسیون ایکسید و معاهدات دوجانبه ی سرمایه گذاری در نظر گرفتیم و برای بررسی بیشتر از مفاهیم مشترک آن با حقوق بین الملل عرفی و رویه ی قضایی بین المللی در دیوان بین المللی دادگستری جهت تقویت موضوع استفاده می کنیم. مهم ترین عامل تعیین اشخاص طبیعی و حقوقی سرمایه گذار خارجی، تابعیت می باشد. اصولاً و قاعدتاً_ تابعیت اشخاص طبیعی مهمترین معیار و غالب ترین آنها در جهت انتساب یک شخص با دولت، بر طبق قوانین کشورهاست. مشکل در جایی است که فردی دارای تابعیت مضاعف باشد که با در نظر گرفتن حقوق بین الملل عرفی، تابعیت مضاعف به نفع تابعیت غالب و مؤثر تفسیر می شود. همین رویکرد در رویه ی ایکسید هم دیده می شود که ما در جای خود به چند پرونده ی مطروحه در این مرکز استناد می کنیم. برای تقویت گفته های خود در ابتدای فصل دوم، به تابعیت مضاعف در تعیین صلاحیت دیوان داوری دعاوی ایران و آمریکا به صورت مختصر می پردازیم. دعاوی سرمایه گذاری اخص از دعاوی تجاری بین المللی است اما این دیوان که به دعاوی تجاری

مربوط می شود در مورد تابعیت مضاعف می تواند وحدت ملاکی ارائه کند. این دیوان، هرچند که تابعیت غالب و مؤثر را راه حل تابعیت مضاعف قرار می دهد اما از طرف دیگر، در صورتی به آن ترتیب اثر می دهد که خواهان از تابعیت اول خود سوءاستفاده نکرده باشد و با پنهان کردن تابعیت خارجی و غالب خود، حقوق و مزایای تابعیت مغلوب را کسب نکرده باشد. این نکته ای است که در دیوان داوری ایکسید، ملاحظه نمی شود. دیوان داوری ایکسید برای احراز صلاحیت خود، تنها دارندگان تابعیت مضاعف با دولت میزبان را از صلاحیت خود مستثنی می کند. این قاعده ی صحیحی است زیرا هیچ تبعه ای حق طرح دعوی بین المللی علیه دولت متبوع خود را در مراجع بین المللی ندارد. در معاهدات دوجانبه ی سرمایه گذاری، به تابعیت مضاعف و نحوه ی تعیین تکلیف عمدتاً اشاره ای نمی شود الا وقتی که طرفین شروط محدود کننده ای را در نظر بگیرند که به موجب آن سرمایه گذار خارجی دارای تابعیت مضاعف با دولتی متعاهدین نمی تواند به مقررات این کنوانسیون استناد کند.

اصولاً سرمایه گذاری خارجی توسط اشخاص حقوقی صورت می گیرد. شرکت هایی که به عنوان زیرمجموعه ی هلدینگ ها و یا شرکت های مادر در کشور میزبان تأسیس می شود در واقع، مهمترین گروه سرمایه گذاران خارجی هستند که تعیین تابعیت آن ها با تفکرات و معیارهای متفاوتی در میان قوانین داخلی کشورها روبرو است. اما سه معیار اصلی و سنتی مرکز اصلی (اقامتگاه)، محل تشکیل، محل تأسیس همچنان مورد توجه کشورها در هنگام انعقاد معاهدات دوجانبه هست هرچند که معیار کنترل هم به آن افزوده شده. معیار کنترل مؤید آن است که برای آنکه شخص حقوقی سرمایه گذار بتواند مشمول معاهده ای شده و در نبود هرگونه حمایت حقوقی از حمایت دیپلماتیک کشور متبوع خود برخوردار شود، باید توسط اشخاص طبیعی و حقوقی متبوع آن کشور کنترل و اداره شود. به عبارتی وجود یک رابطه ی اقتصادی مؤثر با دولت متبوعش لازم است که احراز شود. به همان صورتی که در مورد اشخاص طبیعی صحبت شد، در خصوص این گروه از سرمایه گذاران نیز در چارچوب ایکسید، معاهدات دوجانبه ی سرمایه گذاری و نیز

حقوق بین الملل در رویه ی دیوان بین المللی دادگستری، می پردازیم. در نهایت در مبحث سوم از فصل دوم، به معیار قانون تشویق و حمایت از سرمایه گذاری خارجی ایران نگاهی می افکنیم. طبق این قانون، معیار تشخیص نه تابعیت سرمایه گذار، بلکه منشأ خارجی سرمایه است که فلسفه ی وضع چنین مقرره ای در کنار مطالعه ی تطبیقی با قانون کشور ترکیه که از این لحاظ مشابه می باشد، مورد بررسی قرار می گیرد. آنچه سبب شد که در گفتارهای نهایی این مبحث به تعیین تابعیت اشخاص طبیعی و حقوقی ایرانی و خارجی پردازیم، تکلیف ماده ی ۵ آیین نامه ی اجرایی قانون و تشویق و حمایت از اشخاص سرمایه گذار ایرانی در جهت اثبات منشأ خارجی سرمایه شان است. که این تکلیف از سرمایه گذار خارجی برداشته شده است زیرا اصل بر خارجی بودن منشأ سرمایه ی وی می باشد و وی تنها به موجب قانون مکلف به اخذ مجوز از سازمان سرمایه گذاری و کمک های فنی و اقتصادی می باشد.

فصل اول

مفاهیم بنیادین تحقیق

در این فصل، مقدمات منابع حقوقی سرمایه گذاری خارجی را بررسی می کنیم. و در فصل آتی با استفاده از این منابع، ابتدا از بعد بین المللی، سرمایه گذار خارجی و تابعیت وی را بررسی خواهیم کرد و در مبحث آخر بر اساس قانون داخلی ایران، ملاک تعیین سرمایه گذار خارجی و چرایی آن را بررسی می کنیم. در مبحث دوم، برخی اصطلاحات رایج سرمایه گذاری خارجی را مورد بررسی مختصر قرار می دهیم و در ضمن آن، اهمیت شناخت مفهوم سرمایه گذار خارجی و تشخیص آن از هر شخص دیگر طبیعی و یا حقوقی غیر سرمایه گذار خارجی را مورد مطالعه قرار می دهیم. آنچه مهم است و هدف از تحقیق را بیان می کند، چرایی شناخت مفهوم سرمایه گذار خارجی است. این مطلب هم از منظر دولت میزبان سرمایه واجد اهمیت است از این حیث که، حمایت های خاص قانونی خود را فقط به سرمایه گذار خارجی اعطا می کند که ممکن است مزایای بیشتری نسبت به سرمایه گذاران داخلی داشته باشند. این مطلب با وجود معاهدات سرمایه گذاری دوجانبه، اهمیت بیشتری پیدا می کند و شناخت سرمایه گذار خارجی تبعه ی دولت متعاقد را ضرورت می بخشد. از منظر دیوان داوری من جمله ایکساید، صلاحیت شخصی برای شروع به کار داوری امری ضروری و غیر قابل اجتناب است. از این رو است که برخی از سرمایه گذران خارجی برای بهره مندی از مزایای یک معاهده بین دولت میزبان و دولت ثانوی دیگری که هیچ ارتباط تابعیتی با وی ندارد، با استفاده از روش های صحیح یا